

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ
priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos
instructa**

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

Tentationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54834)

tempus. Sic igitur & expirauit in diuitis vestibulo iacens, contemptus, irrisus, esuriens, canibus pabulum obiectus. Sic autem illius corpus debilitatum erat, vt nec canes irruentes, vlceraq; illius lingentes, posset abigere. Haud tamen querebat incantationem, non petala circumligauit, non expertus est imposturas, non veneficos ad se vocauit, nec aliud quicquam veterarum artium tentauit, sed prius habuit illis immori malis, quam vlla parte deserere pietatem. Quam igitur veniam nos impetrabimus, qui cum illi in tantis malis perdurarint, ob febriculam, aut leue vulnus procurrimus ad Synagogas Iudaicas, veneficos & impostores in aedes nostras accersimus?

VIDE. V. Curiositas. Illusiones spirituales. Veneficia.

T

TENTATIO

Remedia contra Tentationes.

P RIMUM Remedium. Considera sacræ scripturæ testimonia. Ea autem testatur aliquando Deum tentare. Vt in Deut. Deut. 10. 3.
Tentat vos Dominus Deus vester, vt palam fiat, vtum diligatis eum,
an non? Et in Sap. Quonia Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se. Sap. 3. 5. Iac. 2. 19.
 Aliquando vero Deum non tentare, nempe ad decipiendum, vt apud B. Iacobum. *Nemo cum tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur. Deus. n. intentator malorum est: ipse autem neminem tentat.* 2. docet diabolum tentare, nempe ad decipiendum. Vt in Actis Apostolorum cum B. Petrus dicit. Anania, cur tentauit Satanus cor tuum, mentiri te Spiritui sancto? Et B. Matthæus. Tunc Iesus ductus est in desertum, vt tentaretur à diabolo. Tunc accedens tentator dixit. Et D. Paulus. Ne forte tentauerit vos is, qui tentat, & inanis fiat labor noster. 3. testatur nos etiam tentari à propria carne. Vnusquisque, inquit B. Iacobus, tentatur à concupiscentia sua, abstractus & illectus. Et Paulus. Caro concupiscit aduersus Spiritum. 4. monet vt paremus nos ad tentationem. vnde Ecclesiasticus. *Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & prapara animam tuam ad tentationem.* Deinde, vt oremus, ne ab ea vincamur. *Vigilate & orate ait, Christus, vt non intretis in tentationem, Et in oratione Dominica iubet nos dicere. Et ne nos inducas in tentationem. ei scilicet consentiendo. Addit, Dei auxilium nunquam defuturum. Fidelis Deus est, ait Apostolus, qui non patitur* 1. Cor. 10. 13.

Rrr tictur

dicetur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, si possitis sustinere.

Bas. ora. 11.

Luc. 22. 18.
Bas. hom. 6.

Amb. lib. 1. c. 8.

Psal. 73. 23.

Id. cap. 2.

Id. lib. 4. c. 4.

Eph. 6. 12.
Hier. ep. 2.
Iob. 7. 1.

Gen. 22. 1.
Chry. hom. 40.

Aug. ep. 144.
1. Theil. 3. 5.
Iac. 2. 13.

II. REMED. Considera sententias SS. Patrum. S. BASILIVS oratione de Patientia. *Vt gubernatorem nauis tempestas, athletam stadium, militem ens, magnanimum calamitas, sic Christianum hominem tentatio probat. Et sicut athletae certaminum labores coronis ad se allidunt, ita etiam homines Christianos probatio, quae ex tentationibus descendit, ad perfectionem ducit, si modo cum decenti tolerantia, ac non ingratarum actione, quae à Domino ordinantur, susceperimus.* Et alibi in dictum Lucae. *Destruam horrea mea. Duplex est tentationum genus. Nam vel cordulorum tanquam aurum in fornace per patientiam rebus adversis probantur, quae ipsorum declarant probitatem: aut certe ipsa vitae prosperitas saepe tentationis loco est. Aequè enim durum videtur, in rerum difficultate mini me delicti, ac in felicitate vocis tolli ad irrogandam contumeliam.* S. AMBR. de Abraham Patriarcha. *Aliter Deus tentat, aliter diabolus. Diabolus tentat, ut subruat: Deus tentat, ut coronet. Dominus que probatos sibi tentat. Unde et David dicit. Proba me Deus, et tenta me. Et sicut etiam Abraham probavit ante, et sic tentavit: ne si ante tentaret, quam probasset, genuaret. Probavit eum, cum exire de Charra iussit, et obedientem recepit, etc. Probavit igitur quasi fortiozem, tentandum putavit maioribus, et quibusdam imperitiis durioribus. Et in libro de paradiso. Non metuamus diabolum, qui consp. infirmus est, et ipse casurus sit in terram. Accepit quidem tentandi licentiam, sed non accepit captem subruendi: nisi sua sponte labatur infirmus affectus, qui sibi auxilium non novit interire. Et commentario in Lucam. Docet te scriptura divina non solum contra carnem et sanguinem, sed contra insidias spirituales tibi esse certamen. Vides magnificentiam Christiani viri, qui certat cum rectorib. mundi et licet constitutus in terris adversus spiritualia nequitia, quae sunt in caelestibus, animi virtute decernit.* S. HIER. ad Demetriadè, de Virginitate servanda. *Legimus in volumine I. b. tentatio, siue, (ut melius habetur in Hebraico) militia est vita hominis super terram. Ad hoc n. laboramus, et in seculi huius periclitamur militia, ut in futuro seculo coronemur. Nec mihi in hoc de hominibus credere, cum Dominus ipse tentatus sit. Et de Abraham scriptura testatur, quod Deus tentaverit eum.* S. CHRYS. in Genesim. *Vt Medicus, quando infirmum curat, neq. semper fame detinet, neq. semper larga mensa frui sinit, ut non vorax, ut febri pariens auget morbum, famem verò infirmiorè eum efficiat, sed coniectans apud se, quae sint agrotantis vires, et diligenter utens arte omnia sua in medium affert. Sic et misericors Deus, sciens quid cuius expediat, aliquando concedit nobis prosperitate frui, aliquando autem exercitationis gratia tentationib. nos circumdat. Nam si virtute praediti sunt, qui tentantur, clariores euadunt, abundantiore sibi super nam gratiam concessantes: si autem, ut nos, peccatores fuerint, et magna gratitudine tentationes ferunt, grauem deponunt peccatorum sarcinam, multaq. rema et ipsi possuntur.* S. AUG. ad Confessionium. *Scriptum est. Ne forte tentauerit vos, qui tentat. Et inanis sit labor vester. atq. hic intelligitur diabolus, tanquam Deus omnino non tentet: de quo alio loco scriptura dicit.*

ipse autem nemine tentat. Nec contraria est ista sententia ei qua dicitur. Tentat vos Dominus Deus vester: sed soluitur questio. cum vocabulum tentationis diuersas intelligentias habeat, eo quod alia tentatio deceptionis, alia tentatio probationis: secundum illam non intelligitur qui tentat, nisi diabolus: secundum hanc verò tentat Deus. Et in Quæstionibus ex nouo testamento. Salomon ait. Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem, Quoniam tentationibus proficit homo, hæc data sunt monita. Vnde Apostolus, per tribulationes, inquit, oportet nos intrare in regnum Dei. Hæc tribulationum tentationes, diuersis modis accidunt, ut perseverantis animus in accepta fide possit coronari. Non solum in fide tentatur homo, sed & in agriuidine, & in damno, & in persecutione, & in morte charorum. GREG. lib. 21. Moral. Mentem nequaquam cogitatio immunda inquinat, cum pulsatur, sed cum hanc sibi per delectationem subiungat. Hinc etiam predicator egregius dicit. Tentatio vos non apprehendat nisi humana. Humana quippe tentatio est, qua plerumque in cogitatione cægemur, etiam nolentes: quia ut nonnunquam & illicita ad animam veniat, hoc vitium, in nobismetipsis ex humanitatis corruptibilis pondere habemus. Ita vero demoniaca est, & non humana tentatio, cum ad hoc quod carnis corruptibilitas suggerit, per consensum se animam astringit. Hinc iterum dicit. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore.

III. R E M E D. Considera nullum hominem, quantumuis piuum, inde ab orbe condito, ne quidem Christum, immunem fuisse à tentatione, nec unquam futurum. Nam ut Iob, secundum LXX ait. Tentatio est vita hominis super terram. Vnde B. Hieronymus in Matthæum. Impossibile est humanam animam non tentari. Vnde & in oratione Dominica dicimus. Ne nos inducas in tentationem, non tentationem penitus recusantes, sed vires sustinendi in tentationibus deprecantes. Et in Epistolam ad Galatas. Vincere tentationem non nunquam est in nostra potestate: cæterum tentari in potestate tentantis est. Si enim Saluator tentatus est, quis potest esse securus, intentatum se vitæ huius maria transire? CHRYS. Chry. lib. 1. SOSTOMVS de providentia Dei. Prorsus si quis omnia enumerare velit, plurima tentationis emolumenta reperiet, nullusque unquam ex his, qui Deo maxime chari atque acceptabiles fuerunt sine pressuris vixit, etiam si nostra nobis videatur. Nam si B. Paulus tantum negotium sustinuit, (nullus verò Paulo maior est, aut etiam æqualis) quantum tandem ratione alii credantur huiusmodi auxilio non indiguisset? S. A. V. G. in Psalmos. Vita nostra in hac peregrinatione non potest esse sine tentatione, quia profectus nostræ per tentationem nostram sit: nec sibi quisquam innotescit nisi tentatus: nec potest coronari, nisi vicerit: nec potest vincere, nisi certauerit, nec potest certare, nisi inimicum tentationes habuerit. Et de ciuitate Dei. Sciamus, quamlibet virtute præliandi vitis repugnemus, vel etiam vitia superare mus & subiugemus, quamlibet sumus in hoc corpore, nobis deesse non posse, vnde dicamus Deo. Dimitte nobis debita nostra. B. GREG. lib. 23. Moral. Quia in hac vita adhuc homo positus in cuiuslibet ordinis loco, in cuiuslibet secreti recessu viuere sine tentationibus, nullatenus potest, plerumque in id, quod ad requiem constituitur maior dolor tentationis inuenitur, &c. Via quippe est vita ipsa, qua ad patriam tendimus, & idcirco hic occulto iudicio frequenti perturbatione cõtorimur, ne vitam per-

Deut. 8. 3.

Id. quæst. 67.

Eccl. 2. 1.

Act. 14. 22.

Greg. c. 3.

1. Cor. 10. 13.

Rom. 6. 12.

Iob. 7. 1.

Hier. lib. 4. c. 26.

Id. 1. c. 6.

Chry. lib. 1.

2. Cor. 11. & 12.

Aug. in Psal. 69.

Id. 1. 22. c. 23.

Greg. c. 23.

patria diligamus. Solent etenim nonnulli viatores, cum amena forte esse prata in itinere conspiciunt, pergendi moras innellere, & à cæpti itineris relicitudine declinare: eorumque gressus tardat pulchritudo itineris, dum delectat. Electis ergo suis ad se perguntibus Dominus huius mundi iter asperum facit, nedum quisque vita præsentis requie quasi amœnitate viæ pascitur, magis eum diu pergere, quam citius peruenire delectat: ut dum oblectatur in viâ, obliuiscatur, quod desiderat in patria. NOTANDUM autem est hoc loco tentationibus dæmonis magis obnoxios esse probos, quàm improbos, nouitios in religione, quàm veteranos. Non quaritæ bolus, scribit B. HIERONYMVS ad Eustochium, de custodia virginis, homines infideles, non eos qui foris sunt, & quorum carnes rex Affirmis olla succendit: de Ecclesia Christi rapere festinat. Esca eius, secundum Abacuc, claustra sunt. Job subuertere cupit, & deuorato Iuda ad cribrandos Apostolos expetit postestatem. Et B. GREG. in Moralibus. Ne securitas negligentiam generet, scriptum est. Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Non enim ait, ad requiem, sed ad tentationem: quia hostis noster ad hoc vitæ nos positos, quanto magis nos sibi rebellare conspiciat, tanto amplius expurgare contendit. Eos enim pulsare negligit, quos quieto iure possidere se sentit. Contra nos verò eo vehementius incitatur, quo ex corde nostro quasi ex iure propria habitatio expellitur.

IV. REMED. Considera Deum idcirco noluisse vitam nostram immunem esse à tentationibus, quia ex iis magnæ ad nos deriuantur vultures. PRIMA est, quod reddant nos doctiores, nobisq; ipsis notiores. Quis non est tentatus, ait Sapiens, quid scit? AMBROSIVS de fide resurrectionis. Petrus quamuis plenus fide deuotionis, tamen quia nondum conscius nostræ infirmitatis præsumptiuè dixerat Domino. Animam meam pro te ponam: tentationem præsumptionis antequam tertio gallus cantaret, incurrit. Licet ipsa tentatio documentum fuerit ad salutem, ut discamus non contemnere carnis infirmitatem, ne contemnendo tentemur. Et AVG. in psalmum 36. Vnusquisque se tentatione tanquam interrogatus agnoscit sicut Petrus, quas vires haberet fides eius vtiq; nesciebat, quando dixit Domino. Tecum paratus sum vsque ad mortem. Dominus autem, qui nouerat eum, prædixit vbi deficeret, prænuicians illi infirmitatem eius tanquam tacta vena cordis eius. Proinde Petrus, qui ante tentationem præsumpsit de se, in tentatione diluit se. II. Vtilitas est, quod reddant no. humiliores. CHRYSOSTOMVS ad populum Antiochenum. Quoniam sancti & admirabiles Paulus & Petrus, & omnes quicumque tales qualescunque sunt, tamen homines sunt: & multa cautionis ne facile extollantur indigent, & maxime omnium sancti: (nihil enim sic arrogantiæ extollere consuevit, vti officiorum conscientia, & anima cum libertate viuens) Nequid igitur tale illi patientur, tentationes & tribulationes esse concessit, quæ possent ipsos corripere, & persuadere, ut in omnibus moderatè agerent. Et GREG. libro secundo Moralium. Mira hoc nobiscum dispensatione agitur, ut mens nostra

Hier. ep. 22.

Abac. 1. 6.

Greg. l. 24. c. 13.

Eccli. 2. 1.

Eccli. 14. 9.

Amb. orat. 2.

Ioan. 13. 37.

Aug. conc. 1. de 2. part.

Luc. 22. 33.

Chry. hom. 1.

Greg. 1. 27.

culpa nunquam pulsatione feriat. Nam esse se magnarum virium homo crederet, si nullum unquam earundem virium defectum intra mentis arcana sentiret. Sed cum tentatione irruente quatitur, & quasi vltra, quam sufficit, fatigatur, ei contra hostie sui insidias munimen humilitatis ostenditur, & vnde pertimescit eneruiter cadere, inde accipit fortiter stare. III. est quod augeant in nobis meritum gratiæ & vitæ æternæ. Beatus vir, inquit B. Iacobus, qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. Et iterum. Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incidertis: scientes, quod probatio fidei vestræ patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habeat. AMBR. in Lucam Non timeamus tentationes, sed magis gloriemur in tentationibus di entes. Quando infirmamur, tunc potentes sumus: qui tunc enim neffitur corona iustitiæ, &c. Ergo vult coronare, tentationes suggerit. Et si quando tentaris, cognosce quia paratur corona. Nonne tentatio Ioseph virtus est consecratio? nonne iniuria carceris, corona est castitatis? Et IOAN. CASSIANVS. Maiora nobis per colluctationem tentationum laudis contulit præmia benigna erga nos gratia saluatoris, quam si omnem à nobis necessitatem certaminis abstulisset. Etenim sublimioris præstantiorisq; virtutis est, passionibus arumnisq; vallatum manere semper immobilem, & acquirere quodammodo de infirmitate virtutem, quia virtus in infirmitate perficitur. IV. est quod ex iis cognoscamus Deo nos curæ esse, ab eo diligere & amari. Quem enim diligit Dominus, inquit Apostolus, castigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit. vnde Angelus ad Tobiam. Ego obtuli orationem tuam Domino. Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit vt tentatio probaret te. CHR Y. in Genesim. Ne existimemus esse signum, quod nos dereliquerit & despiciat Dominus, si tentationes nobis inferantur, sed hoc maximum sit nobis indicium, quod Deus nostri curam gerat. Nam & si habemus peccatorum sarcinas, que nos premant, poterimus magnam patientiam & gratitudinem declarando leniores eas facere, & si non multa habeamus peccata, iterum maiori fruimur gratia, si grato animo tulerimus. Quia enim Deus noster liberalis est, & nostræ salutis curam gerit, ea de causa quasi luttam & exercendi materiam nobis preponit, vt si quod nostrum est declaremus largiore dignetur nos cura. Quod cum scimus, ne tristemur in tentationibus, sed gauleamus cum B. Paulo dicente. Nunc enim gaudeo in afflictionibus. Si autem in afflictionibus gaudebat, quomodo unquam potuit in tristitia esse? Etsi vero tentationes viles sint & salutare, quando fortiter sustinentur, & dū ad peccatum inuitant, vincuntur: tamen quia multi illis succumbunt, deinceps antidota aliqua adscribam, quibus in iis expugnandis vti possis.

V. R E M E D. Tentationi ad peccatum admittendum incitant illico in ipsis foribus resiste, iuxta illud Ouidii. Princi, iis obsta, sero medicina paratur, cum mala per longas inualuere moras. HIER. ad Eustochium, de custodia virginittatis. Nolo senas cogitationem (libidinis) crescere, nihil in te Babylonium, nihil confusions adolescent, Dum paruus est hostis interfice, ne quitia, ne zizania crescant, eli-

Iac. 1. 12.
v. 2.

Amb. l. 4. c. 4.

1. Cor. 13. 10.

Cass. coll. 24.
c. 25.

2. Cor. 12. 9.

Heb. 12. 6.

Tob. 12. 13.

Chry. hom. 32.

Coloss. 1. 24.

Onid. de remed

Hier. ep. 22.

- Psalm. 8. 8.* datur in semine. Audip salmistā dicentem. Filia Babylonis misera. beatus qui retribu-
tū tibi retributionē tuā. Beatus qui tenebit. & allidet paruulos tuos ad petrā. Quis nisi
p̄ssibile est, in sensum hominis non irruere innatum medullarum calorem, ille laudatur,
ille p̄dicatur beatus, qui vt cōperit cogitare sordida statim interficit cogitatus, & al-
dit ad petrā: petra autē Christus est. S. GREG. in hanc rem affert exemplū B.
I O B. Quanti culminis vir iste Iob fuerit, ex nostri cordis deiectione videamus. Eius
qua illicita aliquando cogitauit, quia ea citius inter arcana cordis gladio sancti vigore
extinxit, peruenire illa vsq̄ ad opera non permisit. Vnde i lico subiungit. Et si in manibus
meis adhaesit macula. Quomodo enim macula in manibus, id est, culpa actionib. inha-
reret, quam censura disciplina non sinebat in cogitatione proficere? Et alibi, Prima se-
pentis (diaboli) suggestio mollis ac tenera est, & facile virtutis pede conterenda, sed
hac inualefcere negligenter permittitur, eique ad cor aditus licenter prabetur, tamē
virtute exaggerat, vt captam mentem deprimens vsq̄ ad intolerabile robur excrescat.
Eodem spectant verba illa B. CYP. dum agit de tentationib. Christi. Dia-
boli irritationib. obuiandum est, nec coluber foueri debet, donec in serpentem formetur.
- VI. REM. Gladio verbi Dei obortā tentationē confice. Hoc antidoto
enim Christus Saluator disiecit omnes tētationes diaboli. Et Apostolus
Ephesius consuluit vt eodē cōtra tētationes dāmonis vterentur. Et galatā in-
quiēs, salutis assume, & gladiū spiritus q̄ est verbū Dei. Resistere tentatōnib. in-
quit B. Greg. alicubi. omnino non sufficit, qui hunc verbi Dei tenere gladiū male vi-
uendo postponit. Vnde HIER. loco citato. Statim vt libido titillauerit sensum, aut
blandū voluptatis incendiū dulci nos calore p̄fuderit, erūpamus in vocem. Dominus ex-
ciliator me⁹ nō timebo, quid faciat mihi caro. Cū paululū interior homo inter vicia
virtutes, cōperit fluctuare, dicit. Quare tristis es anima mea, & quare cōturbas me? Spe-
ra in Domino, quia confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus. Et multo post.
Si quando senseris exteriorē hominē florē adolescentia suspirare, & accepto cibo, cū te in
lectulo composuā dulcis libidinis p̄p̄a cōcussērit, arripē scutū fidei in quo ignea diaboli
extinguntur sagitta. Oēs adulterantes quasi cōlibanus corda eorū. At tu Christi comita-
ta vestigijs, & sermonib. eius intenta, dic. Nonne cor nostrū ardēs erat in via, cū aperiret
nobis Iesus scripturas? Et illud. Igni tum eloquium tuum, & seruus dilexi illud. Diffi-
cile est humana animā aliquid nō amare, & necesse est, vt in quosēnque mēs nostra tra-
hatur affectus. Carnis amor, Spiritus amore superatur, desit dētū desiderio restringitur.
Quicquid inde minuitur, hic crescit, & c. Idē in epistola ad Eustochiū Virginem,
de Epitaphio Paulae matris, p̄lixē ostendit quemadmodū B. Paulae mater
oīa tētationū & afflictionū genera, gladio verbi Dei, hoc est, varijs scriptur-
rē sententijs, quasi monstra domuerit. In tētationibus, inquit, Deus omnia
verba voluit. Tēat vos Dominus Deus vester, vt sciat si diligatis Dominū Deum
vestrū de toto corde vestro, & de tota anima vestra. In tribulationib. & angustijs repli-
cabat eloquia. Qui ablati estis à lacte, qui abstrati ab vberē, tribulationē super tribu-
lationem expectato, spem super spem, & c. multa. Actandē subdit. His & talib. ressi-

monis quasi armaturam Dei et aduersus omnia quidem vitia, sed precipue instruebat se contra inuidiam seuentem, et patiendo iniurias furoris rabidi pectoris mitigabat. Sic S. Basilius. posita quaestio, quomodo superbia tentatio vel vitium sanetur respondet. Sana-
tur, si fide quis habeat sententiam illius, qui dixit. Dominus superbis resistit. Idem remedi-
um praescribit in homilia de humilitate. Omnino, inquit, vera memor esto par-
mia. Superbis resistit Deus, humilibus verbis dat gratiam. In promptu habet dictum illud Do-
mini. Quis quis seipsum humiliauerit exaltabitur, et qui seipsum exaltauerit humiliabitur.
Io. CAS. collatione 2. cum docuisset Christum tres diabolice tentationes. Scri-
pturae testimoniis expugnasse. His autem, inquit, testimoniis edocemur, ut fraudu-
lentis suggestionibus inimicis nos quod si similiter auctoritate scripturarum debeamus obfistere.

Raf. q. 35. reg.
brev.
Iac. 4. 6.
Id. hom. 22.

Matt. 23. 12.
Cass. c. 10.

VII. R. E. M. Oratio & diuini nominis inuocatio. Quod Christus ipse
discipulis suis ingruente tentatione praescripsit, dicens. Orate ne intretis in tenta-
tionem. Et Apostolus Paulus, dum ait. Induite vos armaturam Dei ut possitis
flare aduersus insidias diaboli. exponens autem illam armaturam, subiicit. Per
omnem orationem & obsecrationes orantes omni tempore in spiritu, et in ipso vigilantes
in omni iustitia & obsecratione pro omnibus sanctis. Imo Christus hoc remedium
intra ipsam orationem Dominicam inclusit, cum iussit in ea nos orare. Et
ne nos inducas in tentationem. Et libera nos a malo. Idemque omnes sancti in suis
tentationibus semper vsurparunt, ut psalter regius passim in psalmis, Chri-
stus Saluator passione impendente, D. Paulus in 2. ad Corinth. cum ter-
Dominum rogauit, ut a stimulo carnis liberaretur: & alibi. Vnde B. Pro-
sper lib. 2. de vocat. gentium. Nunquam debet in auribus fidelium vox illa
Domini non sonare, qua Apostolis dicitur. Vigilate, et orate, ne intretis in tentationem.
Vbi si de vigilando tantum, non etiam de orando a seipulis admoneret, solas liberi arbitrii
vires videre, ut hortatus. Sed etiam addidit. orate, satis docuit superni futurum munus, ut
eos etiam vigilantes tentationis procella non vinceret. Chry. in lib. de prouidentia
Dei. Quemadmodum pueruli per terra facti statim confugiunt in sinum matris, sic nos,
cum aliqua tentatione pulsamur per preces confugiamus ad Deum. S. Antonius, te-
ste B. Athanasio demonum tentationibus opponebat quasi telum illud
versiculum psalmographi. Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi
homo. Dominus mihi adiutor et ego desisti in inimicos meos. Et illum. Exurgat Deus
& dissipentur inimici eius, et fugiant, qui oderunt eum, a facie eius. ISAIAS Abbas
apud Cassianum, exultimat versus psalm. 69. quo horas omnes canoni-
cas in inchoamus, nempe Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum
me festina, esse potentissimum ad expugnandas omnes tentationes. Habet
siquidem, inquit, aduersus vniversa discrimina inuocationem Dei, habet et humilitatem
pia confessionis, habet sollicitudinis ac timoris sepe perui vigilantiam, habet considerationem
fragilitatis suae, exauulitoris fiduciam, confidentiam praesentis, semperq. astantis praesidium.
Hic versiculus omnibus infestatione demonum laborantibus inexpugnabilis murus est, et
impenetrabilis lorica, ac munissimus clypeus. Hic pertinet quoque inuocatio

Matth. 26. 41.
Eph. 6. 18.

Matth. 6. 13.

2. Cor. 12. 8.

Matth. 26. 41.

Chry. 13.

Athan. in Chris.
vica.

Psalm. 17. 6.

Psalm. 67. 2.

Cass. coll. 20. c.

20.

Psalm. 69. 2.

DEIFA

DEIPARÆ Virginis, Angeli custodis, & aliorum sanctorum. In periculo inquit deuotus BERN. in angustiis, in rebus dubiis, Mariam cogita, Mariam inuoca, non recedat ab ore, non recedat à corde, &c.

VIII. REMED. Fortitudo & patientia in iis tolerandis. Resistit diabolo, ait B. Iacobus, & fugiet à vobis, Et B. Petrus. Sobrii estote, & vigilate, quia aduersarius vesler diabolus tanquam leo rugiens circuit quaerens quem deuoret: resistite fortes in fide. Neminem enim nisi ignauium & timidum, ac de Dei auxilio parum fidentem diabolus opprimit. Ita S. Antonius in hoc genere exercitissimus docuit. Si quod, inquit apud S. Athanasium, in peccatoribus nostris mala mentis & pauoris semen inuenerit, demones mox quasi latrones, qui deserta obtinent loca, ceptos cumulant timores, & crudeliter imminentes inflicta vexant animam. Sin autem alacres fuerimus in Domino, & futurorum honorum cupido succenderit, si semper omnia manibus Dei committimus, nullus de moribus ad expugnandum valebit accedere. B. EPHR. de fide. Quemadmodum incus aliqua, licet quilibet saepe verberetur, non tamen dat tergum, neque concavitatis formam in se recipit, sed eadem semper manet; sic & qui verum se vult gerere Christianum, inter diuersas tribulationes atque tentationes, siue extrinsecus illatas ab hominibus contumelias, persecutiones, damna atque eiusmodi siue intrinsecus à spiritibus malignis inductas angustias, vnus et idem maneat oportet, fortiter quaecunque obuenientia perferens. Pro munitione ac castro semper Christum Dominum habeat, ad eumque belli tempore confugiat, & illud seipsum resurget. Esto mihi in Deum protectorem, & in locum refugii, ut saluum me faciat. Sic enim quascunque poterit superare tentationes ingruentes, S. BASILIUS ad discipulum Chilonem. Primum frater, aduersus omnigenam tentationem animam pugnans tuam, & obfirmes patientia. At quo genere tentationum, inquit, solitus probari solet? Nimirum per rerum vitam istius ingentem iacturam, per delationes criminum falso in te concinnatorum, per immorigeros, obreclatores, & persecutores. Per huiusmodi afflictionem tolerantiam fidelis quisque probatur. CHRYS. in dictum Apostoli. Habentes autem eundem spiritum. Hoc generosa ac Deum amantis animae officium est, afflictiones & aduersitates ferre, ceterum generose tolerare tentationem, atque insuper gratias agere ei, qui se tentari permittit, id demum summa fortitudinis merito videri potest, animaeque vigilantis, & quae omnibus humanis afflictibus sit superior. Si exempla requiras fortitudinis in variis tentationibus ea habes ex solis scripturis valde illustria, ut Job, Abrahæ, Ioseph, Dauidis, Eliæ, Danielis, Machabæorum, Pauli Apostoli, &c. Vnum tantum commemorabo S. Antonii, cui post dura diuturnaque cum demonibus truculentissimis certamina, (à quibus ad mortem usque multiplicibus plagis confectus erat) tandem lucidissimus quidam de caelo radius illuxit, in signum fugatae turbæ daemonum, & presentis Christi. ac mox ex imò peccatore longa trahens suspiria his verbis compellauit Christum. Domine IESU, vbi quaeso eras, cum tam immanes plagas corpore meo exciperem? Qui

Bern. hom. 3. de
B. Virgine.

Inc. 4. 7.
1. Pet. 5. 8.

Ath. in eius
vita.

Ephr. hom. 1.

Psal. 90. 3.
Bas. in ep.

Athan. in vita.

Qui respondit. Eram præsens, ô Antoni, & certamen, quod excelso inuictoque animo gessisti, spectabam. Nunc autem, quia tanta constantia pro mei nominis amore decertasti, ego vicissim nomen tuum toto terrarum orbe celeberrimum reddam.

XI. REMED. Firma spes & fiducia in Deo, sine qua nec oratio, nec fortitudo esse potest. *In silentio & in spe*, inquit Isaias, erit fortitudo vestra. & Dauid. *In Domino sperans non infirmabor*. Et. *Si exurgat aduersum me prælum, in Domino sperabo*. Et Apostolus. *Fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem*. Vnde HIER ad Eustochium. *Quod si dæmonum te multitudo turbauerit, & ad singula incitamenta vitiorum coeperis afluare, & dixerit tibi cogitatio tua. Quid faciemus? respondebit tibi Elifaus. Noli timere, quia plures nobiscum sunt, quam cum illis, & orabit, & dicet. Domine aperi oculos puellæ tuæ, ut videat: & apertis oculis videbis igneum currum, qui te ad exemplum Eliæ in astra sustollat, & tunc læta cantabis. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium*. Et CHRYS. in Genesin. *Audi Christum dicentem. In mundo afflictionem habebitis, sed confidite. Ut ne audita tristitia spe excidant, statim fiduciam eis affert, & suam pollicetur gratiam. Sed confidite, ego vici mundum. Habes, inquit, cum qui graua alleuice, qui non permittet te submergi ab illatis tentationibus, qui cum tentatione & exitum prabet, & non permittet supra nostras vires inferri graua. Quid tristaris? quid moeres? quare tam abiecto animo es? Si quæ nostra sunt attulerimus: patientiam dico, & fortitudinem & mentis gratitudinē, nos sine despicit? num & si desperata sint res, vincere possunt sapientiam Domini nostri?* ROBORA RI autem potest fiducia tua mirum in modum in tentatione. Primò, si cogites, quod vt nauclerum tempestas, athletam stadium, ducem pugna, ita Christianum tentatio probet, vt loquitur B. Basilius, an constans sit, & fiduciam habeat in Deo. 2. si cogites dæmonem nihil posse nisi ei permittatur, vt liquet ex eo, quod apud Lucam refertur eos ne porcos quidem, nisi annuente Christo, ingredi potuisse. 3. si cogites, nec Deum pati, vt grauius hominem tentet, qua inferre queat, *Nō patitur nos tētari*, inquit Apostolus, *supra id, quod possumus*. 4. si cogites, ex mandato diuino Angelos nobis pugnantibus adesse. *Angelis suis mandauit de te, ait Dauid, vt custodiant te*, in omnibus viis tuis. 5. quia interno solatio non destituit afflictos. *Consolatur nos*, inquit Apostolus, *in omni tribulatione nostra*, quod omnibus armis fortius esse docet Chrysostomus in epistolam secundam ad Corinthios. 6. Deus ipse adest nobiscum in tribulatione, sicut erat cum S. Antonio. *Cum ipso sum*, inquit in Psalmis, *in tribulatione*. 7. si cogites te gratia Dei munitum longè esse fortioem dæmone, vt docet B. Gregorius in libro 34 moralium 8. dæmonem non ante homini præualere, quam bonis cogitationibus eum exuerit, vt apud Cassianum collatione octaua tradit S. Antonius. Hoc autem facere ipse, aut resciscere non potest, nisi nos ipsos exter-

Isa. 30.
Psal. 25. 7.
Psal. 25. 13.
Heb. 6. 17.
Hier. ep. 22. de
custod.

4. Reg. 6. 16.

Psal. 22. 7.
Chry. hom. 32.
Ioann. 16. 33.

Euf. hom. 8. in
auaros.

Luc. 8. 32.

1. Cor. 10. 13.

2. Cor. 6. 11.

Chry. hom. 7.

Psal. 90. 15.

Psal. 98. 15.

Greg. c. 7.

Cass. c. 19.

- nis gestibus prodamus. 9. eundem dæmonem intrare quidem mentis iustorum posse. tamen in eis non posse morari, ut docet idem Gregorius in 27. moralium. Nam licet illicita suggerere possit, prævalere tamen non potest. 10. imo B. Chrysostomus in epistolam ad Ephesios scribit nos ne quidem ad luctam cum dæmone cogi, nisi ex nostra socordia.
- X. R E M E D. Vfus consignandi se signo crucis in tentatione. Omnes enim Patres docent plurimum valere formationem crucis, etiam ad ipsos dæmones pellendos. S. Ephraim. Hoc signo conspecto aduersarie potestates conterritæ trementesque recedunt. S. G Y R I L L V S monet ut hoc signum ostentemus audacter. *Quando enim dæmones, inquit, vident crucem, recordantur crucifixi, S. Aug. quoque docet, omnia dæmonum machinationa virtute crucis ad nihilum redigi. Exempla eorum, qui signo crucis tentationes dæmonis repulerint, sunt innumera. Primum sit S. ANTONI, qui fuit B. Athanasio in summo tentationum æstu dicebat. Si quid valeatis, si vobis in me potestatis Dominus dedit, ecce præsto sum deuorare concessum: si vero impetresis, cur frustra nitimini? Signum enim crucis & fides ad Dominum inopugnabile nobis murus est. Alterum est S. Hilarionis, de quo, cum mirè agitaretur a dæmonibus, ita scribit Hier. Intellexit dæmonum ludibria & prouoluitur genibus. Chrysostomus crucem signante in fronte, talique armatus casside, & lorica fidei circumdatus, iacet fortius præliabatur. Tertium B. Martini, de quo Sulpitius. Frequenter diabolus dum mille nocendi artibus sanctum virum conabatur illudere, visibilem se ei formis diuersis ingerebat, aduersus quem semper interritus signo se crucis & orationis auxilio protegebat. Adde quartum Iuliani Cæsaris, qui licet apostata esset Christianæ religionis, tamen signo crucis ex more contra terrores expresso dæmones fugauit, Ita docet Greg. Nazianzenus. Ad crucem, inquit, confugit, eaque se aduersus terrores consignat, eumque quem persequebatur in auxilium adsciscit. Valuit signaculum, cedunt dæmones, pelluntur timores. Quid detulit? uiniscit malum, rursus ad audactam redit, rursus aggreditur, rursus idem terrores urgent, rursus obiecto signaculo dæmones conquisceunt, perplexusque hæret dissipatus. Idem habet Theodoretus libro 3. hist. c. 3.*
- XI. R E M E D. Prudentia spiritualis in cognitione sui, suarumque affectionum & propensionum. Magis enim, ut monet alicubi Aug. dæmon timendus est cum fallit, quam cum seruit. Fallit autem, cum insidias suas nobis struit accomodatè ad nostras propensiones & affectus. Multimoda inquit B. Basiliius, sunt diaboli insidia & alios aliter decipit. Ad quod enim prouiderem conspexerit, ad id propriis vitiis delinimentis atque illecebris. Et AMB. Tunc contra maximè insidiatur aduersarius, quando videt nobis passiones aliquas generari: tunc fomites mouet, laqueos parat, &c. Explorat aduersarius nostra arma, concitat tela. Si viderit moueri me, inserit aculeos suos, ut seminaria iurgiorum excitet. Si miserero verbum indecorum, laqueum suum se ingerit. Iure dum mihi quasi escam propo-

Greg. c. 17.

Chry. hom. 22.
& hō. 54. in Act.
Apost.Ephr. lib. de
penit.
Cyril. catech. 23.Aug. l. de Symb.
c. 1.Athan. in eius
vita.

Hier. in. vita.

Sulp. in. vita.

Greg. orat. 1. in
Iulian.

Aug. in. Psal. 39.

Basil. in varios
serip. locos.
Apo. 1. offic. c. 4.

vindicta possibilitatem: vt dum vindicare cupio, ipse me inferam laqueo, et nodum mihi mortis asringam. Et B. Greg. Prius consperionem vnus cuiusque anti quis aduersarius perspicit, et tunc tentationis laqueos opponit. Alius namq. latus alius tristibus, alius timidus, alius elatis moribus existit. Quia enim letitia voluptas iuxta est, laetis moribus luxuriam proponit. Et quia tristitia facile in iram labitur, tristibus peccatum discordie porrigit. Quia timidi supplicia formidant. paucis terrores intentat. Singulis igitur hominibus vitiis convenientibus insidiatur. Vbi ergo eiusmodi propensiones malas in te cognovis, coneris eos per quotidianum Examen conscientiae euellere, vt fuse docet Cassianus collatione quinta, Cass. 014. scienim obsequeris monito Apostolico Ephesis dato, dum ait, *Nolite locum dare diabolo.* Eph. 4. 27. Qui enim animi sui inordinatas affectiones non coeret, materiam illi tentandi præbet.

XII. REMED. Expugnata vna tentatione, ne putes te securum ab alia. Hoc enim ingenium dæmonis est, quemadmodum liquet ex tentationibus Christi, vt vna discussa, comparet se ad aliam, *Dormitantes nos,* inquit Chry. Matth. 4. *expergefaceret solet,* et religiosos facere tentationum natura. Chry. hom. 2. ad pop. Cum igitur tur videris dilecte tentationem nunc quidem extinctam, rursum autem accensam, ne concidas, neu refugias: sed bonam spem teneamus, illud intra nos ratiocinantes, quod Deus non auersatus nos inimicorum manibus tradit, sed studiosos, et sibi magis familiares facere volens. Et S. BAS. *Falle voluptates, ab eis te per gradus auocans, illarum q. singulatum extinans consuetudinem, vt ne conferim, et velut agmine facto ad vnâ omnes in te irritata cooriantur, turbulentamq. tentationum intemperiem tibi accersiant.* Vnam talium illicium voluptatum, se videris, mox ad alterâ accingitor, aciemque instruis spiritualem: sic enim non intempertuam de singulis vitæ pristinae illecebris consequere victoriam.

XIII. REMED. Fuge occasiones omnes tentationum. *Qui enim amat periculum,* ait Sapiens Eccli. 7. 27. & 13. *peribit in illo.* Et qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Ideo, inquit B. Chry. in Mattheum oramus, *ne intremus in tentationem,* quia eas que vere non debemus. Apposuit Seneca, ad Lucilium. *Quantum possumus, a lubrico recedamus. in seculo quoque parum summiter stamus.* Illustre exemplum huius antidoti existat apud Cassianum, de eremita, qui missum ad se ex patria fasciculum litterarum ne resignare quidem voluit, sed in ignem coniecit dicens. *I. e. cogitationes patrie pariter concremamini, nec me ulterius ad illa que fugi, ruocare tentetis.* Idem fecit noster B. P. Ignatius teste Ribadineira in eius Rib. 1. 5. c. 2. vita.

XIV. REM. Refugium ad Patrem spiritualem. Quod est pro tyronibus religiosarum familiarum, & scrupulosis, de quo plura in V. Conscientia scrupulosa Et V. Iudicium proprium.

VIDE V. Curiositas. Illusiones Spirituales. Impatientia in aduersis. Luxuria. Peccatum.